

Thời đại và thời đại ngày nay

Nguyễn Ngọc Hà¹, Đoàn Nam Chung²

¹ Viện Triết học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: nguyenngocha08@gmail.com

² Trường Đại học Điện lực Hà Nội.

Nhận ngày 2 tháng 1 năm 2020. Chấp nhận đăng ngày 23 tháng 3 năm 2020.

Tóm tắt: Lịch sử loài người là sự nối tiếp của các thời đại. Các thời đại khác nhau có sự khác nhau về trình độ phát triển, về tồn tại xã hội và ý thức xã hội, về lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất, về cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng. Các sự kiện mở đầu cho một thời đại mới là các sự kiện có ảnh hưởng lớn đến lịch sử nhân loại. Thời đại ngày nay khác với thời đại trước ngày nay. Thời đại ngày nay là thời đại mà thời điểm sau được tính là hiện nay tức là năm 2020 và thời điểm đầu có thể tính theo thời điểm các sự kiện lớn được lấy mốc phân kì thời đại. Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 là một sự kiện lớn có thể được chọn để phân kì thời đại trước ngày nay với thời đại ngày nay.

Từ khóa: Lịch sử, thời đại, thời đại ngày nay.

Phân loại ngành: Triết học

Abstract: Human history is a continuation of eras. Different eras differ in their development levels, social existence and social consciousness, production forces and production relations, and infrastructure and superstructure. Events opening a new era are those that exert great impacts on human history. Today's era is different from the pre-today one. Today's era is the era when the later point is the present, i.e. the year 2020, and the starting point can be calculated as the points of time of the major events used to delineate eras. The 1917 Russian October Revolution was a major event that can be selected to delineate between the pre-today's and today's era.

Keywords: History, era, today's era.

Subject classification: Philosophy

1. Mở đầu

Thời đại là một thuật ngữ của triết học về lịch sử xã hội loài người. Thuật ngữ này

được sử dụng phổ biến trong sách báo hằng ngày. Chẳng hạn, trên sách báo hằng ngày chúng ta thường gặp các cụm từ như thời đại dã man và thời đại văn minh, thời đại

đồng và thời đại đồ sắt, thời đại văn minh nông nghiệp và thời đại văn minh công nghiệp, thời đại trước ngày nay và thời đại ngày nay, v.v.. Ở các cụm từ đó, thời đại được hiểu là một thời kì lớn của lịch sử nhân loại. Nghĩa đó của thuật ngữ thời đại được ghi cụ thể trong *Từ điển Bách khoa Việt Nam* như sau: “Thời đại là một thời kì lịch sử tương đối dài với xu thế và nội dung phát triển riêng biệt xét về mặt kinh tế - xã hội hoặc về mặt văn hóa, coi như là một chặng đường không lặp lại trên quá trình tiến bộ xã hội” [3, tr.161]. Thời đại với nghĩa như trên là một vấn đề nghiên cứu của triết học, hơn nữa là một vấn đề nghiên cứu quan trọng của triết học đã và đang được bàn luận sôi nổi. Bởi vì, bàn về thời đại về thực chất là bàn về phân kì lịch sử xã hội. Trong các loại thời đại có thời đại ngày nay. Khi bàn về thời đại ngày nay chúng ta cần xác định xem thời đại ngày nay bắt đầu từ bao giờ, đặc trưng cơ bản của thời đại ngày nay là gì. Vấn đề này cũng đang có những ý kiến khác nhau. Bài viết này góp phần bàn thêm về thời đại và thời đại ngày nay.

2. Thời đại

Phân kì lịch sử nhân loại thành các thời đại là một vấn đề quan trọng của triết học về lịch sử xã hội. Khi phân kì lịch sử nhân loại thành các thời đại khác nhau, chúng ta cần dựa trên quan điểm của triết học Mác – Lênin về lịch sử xã hội vì đó là quan điểm duy vật biện chứng về lịch sử. Các nhà kinh điển của triết học Mác – Lê-nin không đưa

ra một định nghĩa về thời đại, cũng không có sự luận bàn riêng về thời đại giống như luận bàn về giai cấp và nhà nước. Các ông chỉ sử dụng thuật ngữ thời đại trong khi bàn về một vấn đề cụ thể nào đó. Ví dụ, khi bàn về phân kì lịch sử thành các thời đại kinh tế - xã hội, C.Mác viết: “Về đại thể có thể coi các phương thức sản xuất sản xuất châu Á, cổ đại, phong kiến và tư sản hiện đại là những thời đại tiến triển dần dần của hình thái kinh tế - xã hội” [6, t.13, tr.16]. Khi bàn về sách lược của phong trào cộng sản đương thời, trong bài “Dưới ngọn cờ của người khác” (viết năm 1915), V.I. Lê-nin viết: “Không nghi ngờ gì cả. Chúng ta đang sống ở khoảng giao thời giữa hai thời đại và chỉ có thể hiểu được những biến cố lịch sử có ý nghĩa lớn lao đang diễn ra trước mắt chúng ta, nếu trước hết chúng ta phân tích những điều kiện khách quan của bước chuyển từ thời đại này sang thời đại kia. Vấn đề ở đây là những thời đại lịch sử quan trọng: trong mỗi thời đại đều có và sẽ còn có những phong trào cá biệt, cục bộ, khi tiến, khi lùi; đều có và sẽ còn có những thiên hướng khác nhau đi chệch ra khỏi phong trào chung và nhịp độ chung của phong trào. Chúng ta không thể biết những phong trào lịch sử cá biệt của một thời đại nào đó sẽ phát triển nhanh chóng đến mức nào và sẽ đạt kết quả như thế nào. Nhưng chúng ta có thể biết và biết giai cấp nào đứng ở trung tâm của thời đại này hay thời đại khác và xác định nội dung căn bản, phương hướng phát triển chính của thời đại ấy, những đặc điểm chủ yếu của bối cảnh lịch sử của thời đại ấy, v.v.. Chỉ trên cơ sở này, nghĩa là trước hết xem xét những nét

khác nhau cơ bản của các “thời đại” (chứ không phải của các giai đoạn lịch sử cá biệt ở các nước) thì chúng ta mới có thể định ra đúng đắn sách lược của chúng ta; và chỉ có dựa trên cơ sở hiểu biết những đặc điểm cơ bản của một thời đại, chúng ta mới có thể tính đến những đặc điểm chi tiết của nước này hay nước nọ”, “cách phân chia thông thường những thời đại lịch sử, thường được nêu ra trong sách báo mác-xít, mà Cau-xky nhắc đi nhắc lại nhiều lần và được A. Pô-tơ-rê-xốp vận dụng trong bài báo của ông ta như sau: 1) 1789-1871; 2) 1871-1914; 3) 1914-? Dĩ nhiên là những cách phân giới hạn đó, cũng như nói chung những cách phân giới hạn trong giới tự nhiên hoặc trong xã hội, đều chỉ có tính chất quy ước và không cố định, đều là tương đối chứ không phải là tuyệt đối. Và nếu ta lấy những sự kiện lịch sử nổi bật nhất, đáng chú ý nhất để làm mốc cho những phong trào lịch sử lớn thì đó cũng chỉ làm một cách phỏng chừng mà thôi. Thời đại thứ nhất, từ cuộc Đại cách mạng Pháp đến cuộc chiến tranh Pháp - Phổ là thời đại mà giai cấp tư sản đang phát triển mạnh, đang thắng lợi trên mọi mặt. Đây là thời đại mà giai cấp tư sản đang lên, đây là thời đại của những phong trào dân chủ - tư sản nói chung và của những phong trào dân tộc - tư sản nói riêng, đây là thời đại những thiết chế lỗi thời của chế độ phong kiến và chuyên chế đang biến đi nhanh chóng. Thời đại thứ hai là thời đại giai cấp tư sản giành được quyền thống trị hoàn toàn và đang bắt đầu đi xuống, đó là thời đại giai cấp tư sản tiến bộ chuyển thành tư bản tài chính phản động và tối phản động. Đó là thời đại một giai cấp mới, giai

cấp dân chủ hiện đại, chuẩn bị và tập hợp dần dần lực lượng của mình. Thời đại thứ ba, vừa mới bắt đầu, đặt giai cấp tư sản vào một “địa vị” tương tự như địa vị của những lãnh chúa phong kiến trong thời đại thứ nhất. Đây là thời đại của chủ nghĩa đế quốc và của những chấn động đế quốc chủ nghĩa hay những chấn động bắt nguồn từ chủ nghĩa đế quốc” [5, t.26, tr.173-176]. Tuy các nhà kinh điển của triết học Mác - Lê-nin không bàn nhiều về thời đại với tính cách một khái niệm của triết học lịch sử, nhưng chúng ta có thể suy đoán được rằng quan niệm của các ông về thời đại với tính cách là thời kì lịch sử có những nội dung cơ bản như sau.

Thứ nhất, lịch sử xã hội là sự nối tiếp của các thời đại khác nhau. Lịch sử nhân loại kể từ khi hình thành cách đây hàng trăm nghìn năm có thể được phân thành nhiều thời đại khác nhau theo nhiều căn cứ khác nhau. Với một căn cứ phân kì, lịch sử nhân loại sẽ được phân thành nhiều thời đại. Sự khác nhau giữa các thời đại theo một cách phân loại nào đó là sự khác nhau về trình độ phát triển qua các thời kì của lịch sử xã hội. Quan điểm này dựa trên quan điểm của phép biện chứng về sự phát triển, lịch sử và lôgic.

Các nhà sử học đều biết rằng, lịch sử xã hội là sự nối tiếp nhau theo thứ tự thời gian của các sự kiện xã hội đã diễn ra; họ chỉ ghi chép được một phần rất nhỏ các sự kiện đó; các sự kiện đó diễn ra rất hỗn độn và không phải theo thứ tự phát triển từ thấp đến cao. Tuy nhiên, dựa trên quan điểm biện chứng cho rằng, lịch sử và lôgic có sự thống nhất với nhau, triết học Mác - Lê-nin cho rằng,

giống như lịch sử của tự nhiên, lịch sử xã hội nhìn chung là lịch sử của sự phát triển. Về điều này, Ph. Ăng-ghe-nh viết: “Lịch sử thường phát triển qua những bước nhảy vọt và những bước khúc khuỷu quanh co, và nếu nhất định bất cứ chỗ nào cũng đều phải đi theo nó, thì không những sẽ phải nêu lên nhiều tài liệu không quan trọng, mà thường thường còn phải ngắt đoạn tiến trình tư tưởng nữa. Hơn nữa, không thể viết lịch sử kinh tế chính trị học mà lại bỏ qua lịch sử xã hội tư sản, và điều đó sẽ làm cho công việc trở nên vô cùng tận, bởi vì tất cả mọi công tác chuẩn bị đều thiếu. Như vậy, phương pháp lôgic là phương pháp thích hợp duy nhất. Nhưng, về thực chất, phương pháp này chẳng qua cũng là phương pháp lịch sử, có điều là đã thoát khỏi hình thái lịch sử và khỏi những hiện tượng ngẫu nhiên gây trở ngại mà thôi. Lịch sử bắt đầu từ đâu thì quá trình tư duy cũng phải bắt đầu từ đó, và sự vận động tiếp tục của nó chẳng qua là sự phản ánh quá trình lịch sử dưới một hình thái trừu tượng và nhất quán về lý luận; nó là sự phản ánh đã được uốn nắn, nhưng uốn nắn theo những quy luật mà bản thân quá trình lịch sử hiện thực đã cung cấp, hơn nữa mỗi yếu tố đều có thể được xem xét ở cái điểm phát triển mà ở đó quá trình đạt tới chỗ hoàn toàn chín muồi, đạt tới cái hình thức cổ điển của nó” [6, t.13, tr.614-615]; lịch sử loài người “là một quá trình phát triển của bản thân loài người, và nhiệm vụ của tư duy hiện nay là phải theo dõi bước tiến tuần tự của quá trình ấy qua tất cả những khúc quanh co của nó và chứng minh tính quy luật bên trong của nó qua tất cả những cái ngẫu nhiên” [6, t.20, tr.40]. Tương tự

như vậy, V.I. Lê-nin viết: “Trong vấn đề thuộc về khoa học xã hội, phương pháp chắc chắn nhất và cần thiết nhất để thực sự có được thói quen xem xét vấn đề đó một cách đúng đắn và để không lạc hướng trong rất nhiều chi tiết, hoặc trong rất nhiều ý kiến đối lập nhau điều kiện quan trọng nhất của một sự nghiên cứu khoa học là không nên quên mối liên hệ lịch sử căn bản; là xem xét mỗi vấn đề theo quan điểm sau đây: một hiện tượng nhất định đã xuất hiện trong lịch sử như thế nào, hiện tượng đó đã trải qua những giai đoạn phát triển chủ yếu nào, và đứng trên quan điểm của sự phát triển đó để xem xét hiện nay nó đã trở thành như thế nào” [4, t.39, tr.78]. Theo quan niệm trên của triết học Mác – Lê-nin, khi xem xét một thời đại nào đó, chúng ta cần xem xét thời đại ấy trong sự khác biệt về trình độ phát triển với các thời đại trước đó về cả số lượng và chất lượng. Ví dụ, thời đại dã man và thời đại văn minh là hai thời đại khác biệt về trình độ phát triển, thời đại nông nghiệp và thời đại công nghiệp cũng như vậy.

Thứ hai, căn cứ làm mốc để phân kì lịch sử xã hội thành các thời đại khác nhau là sự kiện có ảnh hưởng lớn đến lịch sử nhân loại. Lịch sử diễn ra liên tục, nhưng chúng ta có thể phân kì thành các thời đại khác nhau. Khi phân kì lịch sử xã hội thành các thời đại khác nhau, chúng ta cần lấy một sự kiện lịch sử nào đó trong một thời điểm nào đó, chứ không phải chỉ lấy một thời điểm nào đó trong lịch sử. Chẳng hạn, chúng ta không thể lấy năm đầu thế kỷ để phân kì lịch sử thành các thời đại khác nhau như thời đại thế kỷ thứ nhất, thời đại

thế kỷ thứ hai, v.v.. Để phân chia lịch sử thành thời đại văn minh công nghiệp và giai đoạn văn minh tiền công nghiệp, chúng ta cần lấy sự kiện James Watt phát minh ra máy hơi nước năm 1780. Hơn nữa, khi phân kì lịch sử xã hội thành các thời đại khác nhau, chúng ta cần lấy một sự kiện lịch sử nào đó trong một thời điểm nào đó có ảnh hưởng lớn đến lịch sử, chứ không phải lấy một sự kiện bất kỳ nào đó trong lịch sử. Bởi vì, các thời đại là các thời kì lớn trong lịch sử nhân loại; một sự kiện lịch sử nhỏ thì không thể mở đầu cho một thời đại mới của lịch sử nhân loại. Một sự kiện lịch sử tuy có thể mở đầu cho một giai đoạn mới trong lịch sử của một quốc gia, nhưng không phải bao giờ cũng mở đầu cho một giai đoạn mới trong lịch sử của nhân loại. Trong lịch sử của một số quốc gia, có sự kiện không những mở đầu cho một thời kì mới trong lịch sử của các quốc gia ấy, mà còn mở đầu cho một thời kì mới trong lịch sử của nhân loại. Ví dụ, sự kiện Cách mạng Hà Lan năm 1566 (là cuộc cách mạng dân tộc của nhân dân Hà Lan chống lại sự cai trị của Vương quốc Tây Ban Nha), mở đầu cho thời kì mới của Hà Lan, và cũng mở đầu cho một loạt các cuộc cách mạng khác tại châu Âu, đánh dấu sự chuyển giao lịch sử giữa thời kỳ Trung cổ và Cận đại, mở ra thời đại mới [9].

Thứ ba, sự khác nhau giữa các thời đại được thể hiện trên các mặt: quan hệ giữa người với tự nhiên và quan hệ giữa người với người (trong quan hệ giữa con người với con người có quan hệ giữa người với người về kinh tế, quan hệ giữa người với người về chính trị, quan hệ giữa người với người về

văn hóa - xã hội). Một sự kiện lịch sử được chọn để phân kì các thời đại có thể là một sự kiện về kinh tế, hay chính trị hay văn hóa - xã hội. Nhưng điều đó không có nghĩa rằng các thời đại ấy chỉ khác nhau về kinh tế, hay chính trị hay văn hóa - xã hội. Các thời đại khác nhau không chỉ khác nhau về thời gian trong lịch sử, mà chủ yếu khác nhau về đặc trưng lịch sử, cụ thể là khác nhau về quan hệ giữa người với tự nhiên và quan hệ giữa người với người. Sự khác nhau giữa các thời đại nào đó tuy có thể thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau về kinh tế hoặc chính trị hoặc văn hóa - xã hội, nhưng bao giờ cũng có sự khác nhau về ba mặt đó. Ví dụ, sự khác nhau giữa thời đại văn minh công nghiệp so với thời đại văn minh tiền công nghiệp tuy thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau về công cụ sản xuất, nhưng cũng thể hiện cả ở sự khác nhau về chính trị và văn hóa - xã hội. Sự khác nhau giữa thời đại dân chủ với thời đại quân chủ tuy thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau về chính trị, nhưng cũng thể hiện cả ở sự khác nhau về kinh tế và văn hóa - xã hội. Hơn nữa, sự khác nhau giữa các thời đại nào đó tuy có thể thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau chính trị hoặc văn hóa - xã hội, nhưng bao giờ cũng có sự khác nhau về kinh tế và cũng có tính quyết định. Sự khác nhau giữa các thời đại nào đó tuy có thể thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau về ý thức xã hội, nhưng cũng có sự khác nhau về tồn tại xã hội và bao giờ cũng có tính quyết định. Sự khác nhau giữa các thời đại nào đó tuy có thể thể hiện rõ nét nhất ở sự khác nhau về quan hệ sản xuất, nhưng cũng có sự khác nhau về lực lượng sản xuất và cũng có tính quyết định.

Cách xem xét về thời đại như trên là cách xem xét theo quan điểm duy vật về lịch sử và là cơ sở lý luận khoa học cho việc nhận thức thời đại ngày nay.

3. Thời đại ngày nay

Thuật ngữ thời đại ngày nay được dùng để phân biệt với thuật ngữ thời đại trước ngày nay, tức là phân biệt với thời đại quá khứ. Khái niệm thời đại ngày nay là tương đối vì điều đó phụ thuộc vào việc chúng ta chọn sự kiện lịch sử nào làm mốc phân kỳ lịch sử. Chúng ta cần chọn một sự kiện lịch sử lớn nào đó để làm mốc phân kỳ lịch sử thành thời đại ngày nay và thời đại trước ngày nay. Tùy theo cách chọn mà thời đại ngày nay có thể dài hay ngắn bắt đầu từ thời điểm chọn đến thời điểm năm 2020. Thời đại ngày nay sẽ không kết thúc vào năm 2020 mà sẽ còn kéo dài hơn nữa trong tương lai. Tùy theo cách chọn mốc sự kiện lịch sử mà thời đại ngày nay có các đặc điểm khác nhau.

Trong nhiều thế kỷ vừa qua, thế giới xảy ra nhiều sự kiện lớn có ảnh hưởng đến lịch sử nhân loại. Ví dụ, đó là Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917, sự kết thúc Chiến tranh thế giới thứ hai năm 1945, sự ra đời của Liên Hợp Quốc năm 1945, phát minh ra năng lượng nguyên tử năm 1945, phát minh ra máy điện toán năm 1946 (tính từ khi chiếc máy tính ENIAC do Đại học Pennsylvania thiết kế với sự chỉ đạo của John Mauchly và J.Presper Eckert với sự hỗ trợ của Chính phủ Mỹ chính thức hoạt động) [10], phát minh ra Internet năm 1991

(tính từ khi Tim Berners - Lee ở Tổ chức Nghiên cứu Nguyên tử châu Âu phát minh ra World Wide Web dựa theo một ý tưởng về siêu văn bản được Ted Nelson đưa ra từ năm 1985; đây là một cuộc cách mạng trên Internet vì người ta có thể truy cập, trao đổi thông tin một cách dễ dàng) [11]. Các sự kiện này đều có thể được chọn làm mốc để phân kỳ lịch sử thành thời đại trước ngày nay và thời đại ngày nay.

Có quan điểm cho rằng, thời đại ngày nay là thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa cộng sản trên phạm vi toàn thế giới. Quan điểm này được khẳng định tại Hội nghị đại biểu các đảng Cộng sản và Công nhân thế giới họp ở Mát-xcơ-va (tháng 1/1960). Quan điểm này đã và đang được thừa nhận bởi Đảng Cộng sản Việt Nam. Quan điểm đó là có căn cứ. Bởi vì, sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 là một sự kiện lớn của lịch sử thế giới, có tác động không nhỏ đến nhiều sự kiện lớn khác. Chẳng hạn, sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 có tác động lớn đến sự ra đời của Liên Xô, đến chiến thắng của phe đồng minh trong Chiến tranh thế giới thứ hai năm 1945, đến sự ra đời của phe xã hội chủ nghĩa năm 1945, đến Cách mạng tháng Tám năm 1945 của nước Việt Nam, đến sự ra đời của nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa năm 1949. Nếu không có Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 thì trật tự thế giới hiện nay sẽ không giống như trật tự thế giới mà chúng ta quan sát được; và người ta sẽ phải viết lại cơ bản lịch sử thế giới sau năm 1917. Sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 xứng đáng được

sử dụng để làm mốc phân kì lịch sử thành thời đại trước ngày nay và thời đại ngày nay. Sự khác nhau giữa hai thời đại theo mốc sự kiện đó thể hiện trên các mặt của xã hội, trong đó nổi bật là sự khác nhau về khả năng xóa bỏ chế độ tư hữu. Trong thời đại từ năm 1917 trở về trước cho đến khi kết thúc thời đại dã man, chế độ tư hữu khó bị xóa bỏ. Nhưng trong thời đại từ năm 1917 trở về sau, chế độ tư hữu không khó bị xóa bỏ. Sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 chứng tỏ rằng, chế độ tư hữu không phải là hoàn toàn hợp lý, không phải là vĩnh viễn; chế độ tư hữu có thể bị xóa bỏ và thay thế bằng chế độ công hữu; quan hệ bất bình đẳng giữa người với người về sở hữu tư liệu sản xuất không phải là hiển nhiên và vĩnh viễn. Sau sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 và nhờ sự kiện đó, nhiều nước đã tiến hành xóa bỏ chế độ tư hữu.

Khi khẳng định thời đại ngày nay là thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa cộng sản trên phạm vi toàn thế giới bắt đầu từ Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917, nhìn từ thời điểm năm 2020, chúng ta cần có sự giải thích bổ sung như sau. *Một là*, quá độ lên chủ nghĩa cộng sản thực chất là quá độ từ chế độ tư hữu lên chế độ công hữu về tư liệu sản xuất vì quan hệ sở hữu về tư liệu sản xuất là quan hệ cơ bản nhất giữa người với người. *Hai là*, thời đại từ năm 1917 trở về trước khác với thời đại từ năm 1917 đến nay ở chỗ thời đại từ năm 1917 trở về trước không có khả năng xóa bỏ chế độ tư hữu còn thời đại từ năm 1917 trở về sau có khả năng xóa bỏ chế độ tư hữu, chứ không phải ở chỗ thời đại từ năm 1917 trở về trước có chế độ tư hữu còn thời đại từ năm 1917 trở về sau

hoàn toàn không có chế độ tư hữu. *Ba là*, sự quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa cộng sản không phải theo con đường thẳng, mà theo con đường của quy luật phủ định của phủ định; bởi vì sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 đánh dấu sự chuyển đổi của nước Nga từ chế độ tư hữu sang chế độ công hữu, nhưng sự kiện cải tổ của nước Nga năm 1985 lại đánh dấu sự chuyển đổi của nước Nga từ chế độ công hữu sang chế độ tư hữu; giai đoạn lịch sử sau năm 1985 là sự lặp lại giai đoạn lịch sử trước năm 1917 nhưng trên cơ sở mới cao hơn. *Bốn là*, dù cho nước Nga đã có sự chuyển từ chế độ công hữu sang chế độ tư hữu năm 1985, dù cho hầu hết các nước xóa bỏ chế độ tư hữu đều đã khôi phục lại chế độ tư hữu (trừ Triều Tiên và Cu Ba), dù cho tất cả các nước xóa bỏ chế độ tư hữu đều sẽ khôi phục lại chế độ tư hữu; dù như vậy nhưng ý nghĩa mở đầu thời đại mới của sự kiện Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 vẫn không thay đổi. *Năm là*, thời đại ngày nay không chỉ là thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa cộng sản trên phạm vi toàn thế giới bắt đầu từ Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917, mà còn là thời đại công nghiệp hóa bắt đầu từ việc J.Watt phát minh ra máy hơi nước năm 1780, là thời đại của năng lượng nguyên tử bắt đầu từ việc Mỹ thử nghiệm thành công vụ nổ nguyên tử (ngày 17/7/1945), là thời đại chinh phục Vũ trụ bắt đầu từ việc Liên Xô phóng thành công vệ tinh Sputnik (ngày 4/10/1957), là thời đại của Internet bắt đầu từ việc Tim Berners - Lee ở Tổ chức Nghiên cứu Nguyên tử châu Âu phát minh ra World Wide Web năm 1991, là thời đại của sự bình

đăng và hợp tác giữa các dân tộc bắt đầu từ việc Liên Hợp Quốc lần đầu tiên họp (ngày 24/10/1945), v.v.. Còn nhiều sự kiện lịch sử to lớn có thể sử dụng làm mốc phân kì lịch sử thành thời đại trước ngày nay và thời đại ngày nay. Và từ đó, còn nhiều đặc điểm khác chỉ có ở thời đại ngày nay mà không có ở thời đại trước ngày nay.

4. Kết luận

Khi xác định đặc điểm của một thời đại nào đó trong lịch sử nhân loại, chúng ta cần dựa trên quan điểm của triết học Mác – Lê-nin về thời đại. Theo đó, mỗi thời đại trong lịch sử nhân loại là một xã hội có đặc trưng riêng về tồn tại xã hội và ý thức xã hội, về lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất, về cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng. Các thời đại nối tiếp nhau tạo thành quá trình phát triển của lịch sử. Thời đại ngày nay ở trình độ phát triển cao hơn so với các thời đại trước đó. Điều đó bắt nguồn từ sự phát triển nhanh chóng của lực lượng sản xuất, khoa học và công nghệ. Bên cạnh đó, thời đại ngày nay có những biểu hiện mới trong cách thức quan hệ giữa con người với con người về kinh tế, chính trị và văn hóa - xã hội. Nhận

thức đúng thời đại ngày nay là cơ sở khoa học cho việc hoạch định các chính sách phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Đức Bình (2014), “Chủ thuyết chính trị Việt Nam trong thời đại ngày nay”, Báo *Nhân Dân*, ngày 13/11.
- [2] Vũ Văn Hiền (2010), *Nhận thức về thời đại ngày nay*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [3] Hội đồng Quốc gia Chỉ đạo biên soạn Từ điển Bách khoa Việt Nam (2005), *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, t.4, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội.
- [4] V.I. Lênin (2005), *Toàn tập*, t.39, Nxb Tiến bộ, Mát xơ-va.
- [5] V.I. Lênin (2006), *Toàn tập*, t.26, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [6] C. Mác, Ph. Ăng-ghen (2004), *Toàn tập*, t.13, 20, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [7] Lê Văn Quang (2005), “Tu tưởng Ph. Ăng-ghen và thời đại hiện nay”, Tạp chí *Triết học*, số 11.
- [8] https://www.chungta.com/nd/tu-lieu-tra-cuu/quan_diem_mac_ve_thoi_dai-e.html
- [9] https://vi.wikipedia.org/wiki/C%C3%A1ch_m%E1%BA%A1ng_H%C3%A0_Lan
- [10] <https://vi.wikipedia.org/wiki/ENIAC>
- [11] <https://vi.wikipedia.org/wiki/Internet>